

LBRIS

We know
books

Părintele Arsenie Papacioc

**TREI LUCRURI
ÎNTRU NĂDEJDEA MÂNTUIRII**

Ediție alcătuită de Alpetri Sorin

Constanța
2025

CUPRINS

Prolog	3
Cuvânt înainte	9
Capitolul unu. Cele trei lucruri	15
Capitolul doi. Mărturisirea păcatelor	20
Păcatul	29
Ridicarea din păcat	30
Cum să nu mai păcătuim	35
Păcatul cu fapta și păcatul cu gândul	36
Păcat mic <i>versus</i> păcat mare	38
Treptele păcatului	41
Păcatele lipsirii	42
Mod de canonisire	42
Starea de prezență	47
Să știi să mori și să înviezi în fiecare zi	54
Gândul la moarte	54
Sfârșitul omului	56
Vămile văzduhului	63
Judecata particulară	68
Judecata de apoi	70
Capitolul trei. Pomenirea la Sfânta Liturghie	72
Sfânta Liturghie	75
Împărtășania	78
Împărtășania în chip de carne și sînge	85
Capitolul patru. Milostenia	89
Iubirea	107
„Dă și obrazul celălalt”	107

Vorbirea de rău	108
A judeca	118
A critica	120
Individualismul	122
Iubirea vrăjmașilor	124
Desăvârșirea și mai mult decât desăvârșirea	132
Note	138
Bibliografie	149

Coperta 1: Desenele sunt detalii dintr-o lucrare mai amplă a părintelui Arsenie cu Sfânta Cruce. Aceste desene îi reprezintă, într-o formă stilizată, pe Maica Domnului și pe Sfântul Ioan Evanghelistul.

PROLOG

ÎN VIAȚA BISERICII, unele chipuri de Părinți duhovnicești nu se impun prin construcții academice, nici prin gesturi spectaculoase, ci printr-o statornicie arzătoare, printr-o prezență vie care unește teologia cu existența. Părintele Arsenie Papacioc se așază în rândul acestora ca un mărturisitor care nu a despărțit niciodată dogma de experiență, nici liturghia de viața cotidiană.

Biografia lui, trecută prin suferințe, temnițe și marginalizări, nu a fost o piedică, ci o tainică pregătire. Prin tot ce a trăit, a dobândit acel discernământ rar care nu se învață din cărți, ci din întâlnirea directă cu limitele omului și cu mila lui Dumnezeu. Din acest motiv, cuvântul lui are întotdeauna dublă greutate: vine dintr-o viață purtată până la capăt în ascultare de Hristos și, în același timp, se adresează inimii ca unei oglinzi. Teologia lui este una vie, pastorală, în care dogmele nu sunt idei abstracte, ci izvoare de lumină care dau sens durerii, libertate în fața fricii și nădejde în mijlocul deznădejdi.

Un aspect esențial al teologiei părintelui Arsenie este accentul pus pe personalismul

creștin. Pentru el, niciun om nu este anonim, niciodată o simplă piesă într-un mecanism. Fiecare suflet este unic, iubit de Dumnezeu în mod irepetabil, și de aceea păstorul de suflete trebuie să-l întâmpine cu respect, delicatețe și fermitate. Din acest motiv, insista asupra sincerității și a curajului de a te confrunța cu tine însuși, căci fără adevăr nu există vindecare. În același timp, părintele nu reducea viața duhovnicească la o experiență individuală. El sublinia neconținut că mântuirea este comunitară, că nu putem ajunge la Hristos singuri, izolați de ceilalți. Aici se înscrie teologia lui despre Biserică, despre Liturghie și pomenire. Așezând accentul pe această dimensiune comunitară, părintele arăta că dragostea nu se oprește la granița mormântului, iar credinciosul este chemat să-și poarte aproapele prin rugăciune și prin participarea liturgică.

O altă linie a teologiei părintelui Arsenie este atenția neconținută față de chipul iubirii în viața concretă. El nu despărțea niciodată credința de milostenie, rugăciunea de gestul simplu al deschiderii către celălalt. A iubi și a primi pe celălalt devine astfel un criteriu al autenticității vieții duhovnicești. În acest sens, părintele

arăta că adevărata judecată a omului se face după cât a iubit, după cât a reușit să-și facă loc în inimă pentru celălalt.

În teologia lui se simte un echilibru între asprimea ascetică și delicatețea paternă. El nu micșora greutatea păcatului, dar nici nu închidea ușa nădejzii: insista că iubirea lui Dumnezeu nu are margini, dar și că omul este dator să lupte cu sine și să nu se lase biruit de compromisuri sau de superficialitate. Din această tensiune dintre adevăr și milă se naște o pedagogie duhovnicească plină de realism: omul este slab, dar nu este niciodată abandonat; păcatul este grav, dar nu este de nebiruit; crucea este grea, dar este singura cale spre înviere.

Întreaga lui mărturie se așază, astfel, în continuitatea Sfinților Părinți, dar într-un limbaj adaptat omului de astăzi. Nu este un limbaj sofisticat, ci simplu, direct, însă pătruns de o profunzime care se dezvăluie treptat celui care ascultă cu atenție.

Lucrarea de față, intitulată „Trei lucruri întru nădejdea mântuirii”, nu își propune o simplă prezentare a unor virtuți, ci o chemare la viață. Cele trei dimensiuni asupra cărora se oprește - spovedania, pomenirea la Sfânta Liturghie și milostenia

de nevoile celuilalt se judecă adevărul credinței noastre.

Aceste trei dimensiuni - spovedania, pomenirea și milostenia - se adună într-o unică nădejde: aceea că omul, chiar și în slăbiciunea lui, poate trăi libertatea, comuniunea și iubirea în Hristos. Într-o lume care propune soluții de suprafață și alinări trecătoare, aceste trei căi rămân neclintite, pentru că se sprijină pe temelia Bisericii și pe lucrarea nevăzută a harului.

De aceea, volumul de față nu este destinat unei lecturi grăbite, ci unei așezări lăuntrice. El cheamă la redescoperirea spovedaniei ca vindecare, a pomenirii ca intrare în comuniune și a milosteniei ca respirație a iubirii. În ele, teologia părintelui Arsenie Papacioc își găsește expresia cea mai vie: un drum concret, luminat de tradiția Sfinților Părinți, dar adresat durerilor și întrebărilor omului de astăzi.

Astfel, cititorul este invitat să parcurgă paginile nu ca pe o simplă informare, ci ca pe o chemare de a trăi, aici și acum, ceea ce în Biserică se numește viață în Hristos.

Ieromonah Luca Nicolcea
Mănăstirea Sf. Maria, Techirghiol

CUVÂNT ÎNAINTE

ÎN ACEASTĂ CARTE părintele Arsenie Papacioc ne arată cele trei lucruri a căror îndeplinire ne poate aduce nădejdea mântuirii. Sunt trei lucruri posibil de împlinit: spovedania păcatelor, pomenirea la Sfânta Liturghie și milostenia.

Adâncind trăirea acestora, cu ajutorul lui Dumnezeu, cei râvnitori pot ajunge la desăvârșire și mai mult decât desăvârșire.

Primul din cele trei lucruri, spovedania păcatelor, este o stare de prezență ce continuă și după plecarea din fața preotului. „Dacă gândești că trebuie să fii bine spovedit, peste tot vei fi controlat- și, iată, o conduită a vieții! Plecând de la un lucru despre care crezi că s-a terminat: «Părinte, sărut mâna, am venit, am spus, acum plec!» Nu, nu frate! Pe unde vei merge, să te înregistrezi [să fii prezent] mereu!”¹ Starea de prezență trebuie împletită cu rugăciunea lui Iisus, fiindcă această rugăciune are ca scop aducerea Duhului Sfânt în noi și fără Dumnezeu nu putem face nimic.

Al doilea lucru, pomenirea noastră la Sfânta Liturghie, trebuie însoțită și de

urâți și uciși chiar. Trebuie să-i iubim. Deci să-ți pară rău. Nici asta nu este destul. Trebuie să iubim pe cei din iad în felul în care: «Doamne, să sufăr eu în locul lor, numai să-i scoți pe toți de acolo.» Asta este iubire, iubire divină.”¹⁵ „Deci, a iubi înseamnă a îndrăzni să te asemeni cu Dumnezeu, după har, bineînțeles.”¹⁶

Iată cât de sus se poate urca prin împlinirea celor trei lucruri prezentate de părintele Arsenie.

Să ne ajute Dumnezeu să împlinim cât mai mult din acestea și să nădăjduim și în rugăciunile părintelui Arsenie!

Amin!

Sorin Alpetri

CAPITOLUL UNU

CELE TREI LUCRURI

Uite, vă spun trei lucruri pe care să le respectați și să știți că sunteți oameni care pot nădăjdui mântuirea:

Primul lucru - să fiți bine mărturisiți!

Vedeți, dacă gândești că trebuie să fii bine spovedit, peste tot vei fi controlat- și, iată, o conduită a vieții! Plecând de la un lucru despre care crezi că s-a terminat: „Părinte, sărut mâna, am venit, am spus, acum plec!” Nu, nu frate! Pe unde vei merge, să te înregistrezi [să fii prezent] mereu!

Deci, spovedania nu se termină niciodată și va trebui să fii atent peste tot. Este o mare greșală să nu fii înregistrat în tot ce faci. S-ar putea să repeți un lucru pentru că n-ai știut că l-ai făcut. Sau să te speli numai la o subsuoară, iar la cealaltă să nu te speli - nu te-ai înregistrat, nu ai fost atent. Tu trebuie să știi că exiști. Chiar vă rog să notați păcatele când le-ați făcut, ca să nu le uitați. Să nu lăsați numai pe preot să vă întrebe, pentru că în scaunul de Spovedanie este numai o singură persoană: cel care se mărturisește.

Vă dați seama că Spovedania este taina care ne mântuiește, căci „ce veți dezlega voi, dezleg și Eu”. Taina e făcută pe un temei în Sfânta Scriptură și păcatele mărturisite nu se mai au în vedere nici la Judecata de Apoi, nici la vămile văzduhului. Vezi dumneata, scapi printr-o dezlegare ușoară, într-o discuție simplă de la om la om - dar este mărturisire [nu-i un dialog] în fața lui Dumnezeu, prin mijlocirea preotului, cu harul primit la hirotonie. Țasta este cel mai mare lucru cu care trebuie să ne prezentăm la Judecata de Apoi - dezlegarea de păcate. Deci Spovedania, dragii mei, este Taina care mântuiește. Nu Sfânta Împărtășanie. Ea desăvârșește.

Sigur, dacă te spovedești, Dumnezeu te dezleagă prin duhovnic și la împărtășit. Dar să te dezlege întâi!

Al doilea lucru - să căutați să fiți pomeniți la Sfintele Liturghii!

Mai întâi, se scot părticele la Proskomidie pentru sufletele pomenite, apoi, după ce s-a săvârșit Epicleza, se pun în Sfântul Sânge părticelele acelea și se spune așa de către preot: „Spală, Doamne, păcatele celor ce s-au pomenit aici, cu cinstit Sângele Tău, pentru rugăciunile sfinților Tăi”. Și se pun toate de pe disc în

potirul cu Sfântul Sânge. Deci, iată, tu cu intenția ta bună, unde te-ai băgat - chiar în potir cu Mântuitorul.

Liturghia, dragii mei, cred că nici îngerii nu o pot explica. Că și ei sunt la dispoziția forțelor divine, și ei au un proces de despățimire, nu în sens omenesc, ci li se descoperă noi taine, înțelegând că Dumnezeu poruncește gânditor. Și, dacă ar fi cu puțință să se deschidă Cerurile și chiar tavanul Altarului, cum s-a mai zis, n-ai vedea în Cer mai multă lumină și mai multă așezare cum este în Sfântul Altar, în timpul Sfintei Liturghii - Dumnezeu ține pământul mai mult pentru Sfânta Liturghie ce se săvârșește pe el.

Al treilea lucru - să faceți milostenie, pomană!

O, dacă ați ști... Și Vlahuță spunea: „Milă e toată Scriptura!”. Cel mai mare lucru posibil ăsta este, pentru că atunci înseamnă că iubești. Domnule, dacă spune: „însutit veți primi!”, nu te teme că sărăcești. Vrei să ai mai mult? Dă din ce ești tu și la săraci! Dar ce, urmărim să ne îmbogățim? Mă doare inima de cel sărac. Nu te doare inima de el deloc? Poziția asta de inconștiență, de stăpân, asta este dezastrul societății. Firea pervertită te

îndeamnă, bineînțeles, să ții cont numai de al tău și foarte greu te rupi și pentru celălalt. Și tocmai asta e porunca: să te rupi. Eu v-am spus uneori, dacă nu, vă spun acum: eram într-o situație, parcă era vis, dar tare parcă real, așa... Murisem și mă uitam, cum se spune, la moartea mea, căci sufletul nu moare. Mă uitam la mine în coșciug și când a ajuns coșciugul să intre în groapă, am zis: „Ce bine este dacă lași ceva din tine afară, ceva care va mărturisi pentru tine și care te va apăra în adâncuri!” Acea te va ajuta și pe tine să trăiești veșnic. Milostenia este ceva din Dumnezeu din tine!

Milostenia nu este numai să dai din traistă. Milostenie este că accepți pe un om să stea lângă tine, fără să îl alungi în gând. Ai un coleg care are un necaz, trebuie să știi să-i faci o mângâiere, să-i descrețești fruntea. La săraci poți să faci o rugăciune scurtă: „Doamne, miluiește-!” , dacă nu poți să-i dai, că ești în tramvai și el este pe trotuar. Întrebarea se pune, cum ne este inima noastră în legătură cu suferința din jur?

A milostivi pe unul, pe altul, aici se arată că tu ești Hristos. Apoi nici nu știi că acela pe care îl ajuți poate să fie Hristos. El

întinde mâna să-ți dea împărăția Cerului și tu nici nu observi.

Frații mei, țineți minte: cerșetorii sunt personaje biblice! Ai trecut pe lângă mântuirea ta așa de ușor! Și, mai grozav, l-ai disprețuit! Cerșetorii nu pier niciodată. Fac sobor la margine de drum și împart ce s-a căpătat și zic: „Asta-i de la cutare. Pomenește-l, Doamne, întru împărăția Ta!” și are valoare. Să nu așteptați să-i întâlniți! Căutați-i, pentru că găsimdu-i pe ei, te-ai găsit pe tine. Te-ai consemnat acolo, sus. Nu te poate uita Mântuitorul când faci o milostenie.

Obişnuiți-vă să nu trăiți numai voi, să trăiți în toți care sunt cu voi. Să nu lăsați mâna întinsă nici când vă dă, nici când vă cere.¹⁷

Asta e mișcarea noastră, a ne pune noi la punct, pentru că atunci când tu te-ai șlefuit destul, nu-i destul, trebuie să te și lustruiești, și iar nu-i destul, trebuie s-arunci și-o mireasmă plăcută, pentru că atunci unei flori îi stă bine, când și miroase frumos¹⁸.

CAPITOLUL DOI

MĂRTURISIREA PĂCATELOR

SPOVEDANIA ESTE TAINA fără de care nu te poți mântui. Duhovnicul este dator să explice lucrul acesta: nu te poți mântui fără să-ți mărturisești păcatele. Pentru că e temei în Scriptură, care spune: „Ce iertați voi, iert și Eu!” Deci, ori aici, să-ți spui păcatele spre iertare, la duhovnic; ori la Judecata de apoi, spre osândă, dar nespuse nu rămân. Pentru că există iad. Și cine sunt în iad? Sigur, cei care nu s-au pocăit și nu s-au îngrijit.¹⁹

– *Părinte, cum să facem ca să ne mărturisim bine?*

– Păi, ce să facem? Să te mărturisești bine, că tu știi ce-ai făcut. Te mai ajută duhovnicul dar nu trebuie să te bazezi numai pe ajutorul duhovnicului. Trebuie să te silești tu înainte de asta. Cu o hârtiuță în mână. O metodă care ar fi cea mai eficace este să-ți scrii păcatul pe hârtie atunci când îl faci, zilnic. „Uite, eu am greșit aici.” Și treci acolo. Poți să-l ții cu semnele tale, să nu ți-l cunoască nimeni. Și, o dată scris acolo, va fi spovedit sigur, nu va fi uitat. Dar dacă nu ești pregătit pentru

spovedit și sunt multe lucruri mărunte sau foarte importante pe care le uiți, nu ești iertat. Dar dacă tu te-ai pregătit pe cât ți-a fost cu putință și ai uitat ceva, acelea sunt iertate. Pentru că tu te-ai silit să găsești lucrul acesta, nu te-ai dus întâmplător și te-ai lăsat pe seama duhovnicului să te întrebe. El o să te întrebe o serie întreagă de lucruri, dar călătoria prin trecut ți-a fost foarte dificilă poate sau foarte variată.

Cel mai bine este să-ți scrii păcatele zilnic, când le faci. Și să vedeți frațiile voastre, atunci când veți începe să faceți lucrul ăsta, cât va fi de greu. Nu-i convine satanei: ba ți-ai pierdut creionul, ba stai că notez diseară, stai că notez mâine și uiți. Dacă m-ați întrebat cu adevărat, un om care vrea cu orice chip să se spovedească curat, să-și noteze păcatul când îl face. „Uite, eu l-am vorbit de rău pe ăla. Uite, m-am enervat. Uite, mi-am ieșit din fire.” Vezi, trebuie să te pregătești de spovedit.

Spoveditul, ca să poți fi iertat, adică taina asta care se numește Taina Pocăinței stă, mai întâi de toate, în a nu mai face păcatul. Al doilea, să-l mărturisești curat. Al treilea, să te dezlege duhovnicul. Al patrulea, un canon care se dă sau nu se dă. Deci, nu mai faci! Când mă duc la spovedit, mă duc cu

gândul că nu mai fac păcatul ăsta. S-ar putea să se repete, dar tu nu ești vinovat de deliberare; n-ai deliberat ca să-l faci. L-ai făcut fără să-ți dai seama sau să știi. Dar dacă îl faci chiar știind că-i păcat și îl faci, sigur că este păcat mai mare.

Diavolul se mulțumește cu un fir de păr, ca să te dai de partea lui. Se mulțumește, căci dacă te-ai supărat și ai zis ceva unui om, nu ești departe de a-l lovi. Nu ești departe nici de a-l omorî. Pentru că ai pornit spre așa ceva. Când e vorba să fii de partea diavolului în ce privește învățăturile lui negative, el se mulțumește să fii de partea lui chiar cu un fir de păr. Hristos îți zice: „Dacă vrei să fii al Meu, să-Mi fii întreg”.²⁰

Mai întâi, repet, să fiți bine spovediți. O spovedanie este, cum am zice, ca un fel de catehism, adică să te cercetezi mereu: „Ce-am făcut?” Această stare de cercetare este o stare de prezență. Să fiți bine spovediți! Nu faceți cu nici un chip o spovedanie așa, tradițională, rațională, ci afectivă: „Domnule, asta am făcut!” Să spuneți păcatul cu gustul lui, cu mustul lui, că de multe ori chiar mărturisirea după un îndreptar de spovedanie poate fi o spovedanie rațională. Deci, să fiți bine spovediți! Asta-i taina care mântuiește! „Ce

iertați voi - episcopilor, preoților, duhovnicilor - iert și Eu.” Aceste păcate dezlegate nu se mai iau în vedere, spune și Sfântul Ioan Gură de Aur, nici la vămile văzduhului, nici la Judecata de apoi, unde cel mai mare lucru cu care trebuie să ne prezentăm este dezlegarea de păcate.

Dă-ți seama ce ușor poți să te mântuiești! Și te duci la un semen de-al tău să-i spui, la un om, nu la un înger. Nu trebuie să existe rușine la spovedit. Aceasta este o armă foarte eficace a diavolului, să-ți dea rușine la spovedit. O spovedanie bună înseamnă să spui tot. Dacă te rușinezi, ascunzi din păcate. Apoi să vă cercetați oriunde, să vă controlați, că e mare greșală să nu fii înregistrat în tot ce faci (...) Dacă ești înregistrat, te întrebi: „Ce fac, unde merg, cine sunt?” Nu mergeți la întâmplare, din inerție simplă. Tu trebuie să știi că ești. Dacă tu gândești că trebuie să fii bine spovedit, peste tot vei fi un controlat și vei avea deci o conduită a vieții. Plecând de la un lucru care crezi că s-a terminat: „Părinte, sărut mâna, am venit, am spus, acum plec”. Nu, băietele! Pe unde te duci, să te înregistrezi mereu: „Eu am înjurat, am vorbit de rău, m-am mândrit etc.”. Chiar vă rog să notați păcatele atunci când le-ați